

Актуалізація інноваційного розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобалізації

Сіренко Н.М. - к. е. н., доцент, докторант
Миколаївського державного аграрного університету

В статті обґрунтуванні теоретико-методологічні та практичні аспекти актуалізації інноваційного розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобалізації як стабілізаційної галузі. Основні акценти зроблено на необхідність розвитку генної інженерії, нанотехнологій з метою забезпечення конкурентних переваг АПК.

Постановка проблеми та аналіз основних публікацій. В умовах глобалізації досягнення аграрним сектором економіки конкурентоспроможності в довгостроковій перспективі можливо при умові забезпечення інноваційних проривів (здійснення «зеленої революції», використання результатів досліджень в генній інженерії тощо), модернізації матеріально-технічної бази сільського господарства, виробничої і ринкової інфраструктури, нарощування інтеграційних і кооперативних міждержавних зв'язків, які сприятимуть ефективному протистоянню негативним впливам глобалізаційних процесів.

Питаннями збереження і нарощування конкурентних позицій держави і суб'єктів господарювання в умовах, які висуваються глобалізаційними процесами, активно займаються Гальчинський А., Геєць В., Хохлов М., Федулова Л., Сухарєв О. та інші вітчизняні і іноземні дослідники. Але сьогодні, відповідно до позиції Хохлова М. [7], яка нами підтримується, визнається факт недостатньої розробки теорії глобалізації та відсутність чіткого, узагальненого уявлення про сучасний світ, охоплений цим процесом, що в свою чергу, змушує дослідників застосовувати окремі, фрагментарні підходи до цієї проблеми. Виходячи ж з того, що в умовах глобалізації відбувається перехід до інноваційної моделі функціонування та розвитку. Кроки на цьому шляху потребують відповідної теоретичної підготовки, адекватного методологічного підґрунтя, проведення успішної апробації науково-методичної, нормативно-правової, інформаційно-аналітичної та нормативно-організаційної бази. Виникає потреба в багаторівневій узгодженій системі, яка забезпечить продуктивність інтелектуально-інноваційного конвеєра [3].

Мета дослідження. Метою даної статті є обґрунтування теоретико-методологічних та практичних аспектів актуалізації інноваційного розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу. Із трьох визначальних механізмів глобалізації, а саме науково-технічний прогрес, політико-культурна та економіко-інституційна експансія, головним з точки зору швидкості, масштабів та довгострокової перспективи є науково-технічний прогрес, який спонукає держави до розробки і реалізації

інноваційної політики та програм, спрямованих на найбільш раціональне використання існуючих ресурсів, а також їх нарощення на основі інновацій.

В умовах обмеження всіх видів ресурсів держава в своїй інноваційній політиці повинна керуватися дворівневою системою пріоритетів державної підтримки: 1) «точки зростання» - галузі, які можуть забезпечити майбутній інноваційний прорив; 2) «точки стабілізації» - базові або ж традиційні галузі. Перша група галузей є стратегічним пріоритетом держави, які при використанні адекватних механізмів розвитку в майбутньому можуть створити довгострокові конкурентні переваги зовнішнього спрямування. Друга група – є базисом, на основі якого держава може виконувати покладені на неї функції.

Загрозливими з футуристичної точки зору є використання утилітарних підходів до використання потенціалу точок стабілізації: дані галузі, хоча й не забезпечують майбутнього інноваційного прориву, але виступають гарантими стабільного розвитку держави та безперервного фінансування інноваційних потенціалів «точок зростання». В найближчі 10 років відповідно до висновків американського стратегічного центру RAND Corporation «Глобальна технологічна революція – 2020» світове технологічне лідерство будуть визначати США, Японія, країни СС, Канада, Тайвань, Австралія [9], забезпечуючи виробництво нових технологій та розповсюджуючи їх по світу. Інші ж країни виконуватимуть лише роль користувачів інтелектуальних продуктів.

Україна, маючи факторальні переваги для забезпечення економічного зростання, повинна спрямовуватися на створення інновацій, здатних підвищити продуктивність природних факторів виробництва. Вітчизняний аграрний сектор економіки, функціонально виступаючи «точкою стабілізації», в останні роки втратив ознаки стабілізуючої галузі (рис. 1). Феномен полягає в тому, що відбувається цілеспрямоване вимивання додаткового продукту із сектору без відповідних вкладень. В 2004 р. відбулися структурні зрушення в економіці України: розвиток галузей промисловості помітно активізувався одночасно із майже пропорційним спадом в сільському господарстві.

В даному аспекті заслуговує на увагу та потребує подальшого дослідження науково-методичний підхід [4] до відбору галузевих «точок зростання», який передбачає: 1) оцінку поточної експортної спеціалізації за показником виявлених порівняльних переваг на підставі діючої Товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності; 2) оцінку інноваційних компонентів і накопиченого науково-технологічного потенціалу за секторами економіки; 3) оцінку інноваційного клімату галузей. Перші дві оцінки дозволяють визначити належність галузей до «точок зростання», а третя дозволяє диференціювати «точки зростання» за умовами інноваційного розвитку.

Здійснити хоча б частковий перехід в групу країн-лідерів, створивши декілька проривних інновацій, для країни сировинної орієнтації можливо виключно за рахунок консолідації елементів національного багатства країни і організації системи інститутів, що заохочують їх ефективне використання. Вирішення даних задач в значній мірі пов'язується із готовністю відмовитися від необхідності підтримання високих темпів зростання, сконцентрувавшись на забезпеченні

найбільш рівномірного розподілу приросту ВВП, одночасно створюючи стимули для створення нових високотехнологічних виробництв та здійснення структурних змін економіки [6].

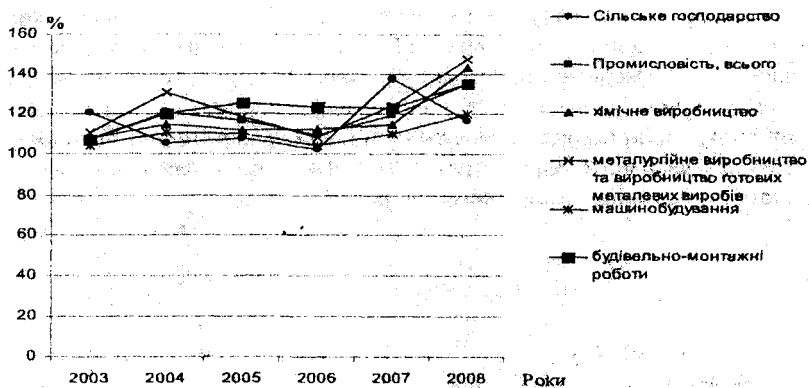

Рис. 1. Індекси цін на продукцію (у % до попереднього року)

При цьому доцільним є врахування принципових факторів і особливостей сучасного сільського господарства в Україні та інших країнах пострадянського простору [5]:

- менш сприятливі природно-кліматичні умови ведення сільського господарства в порівнянні із важливими країнами-експортерами (в тому числі США та країнами Європейського Союзу);

- низький рівень державної підтримки аграрного сектору в порівнянні із розвинутими країнами як в частині внутрішньої підтримки товаровиробників, так і в частині експортного субсидіювання продовольчої продукції для її просування на зовнішні ринки;

- деформація соціально-економічної структури народного господарства;

- нерозвинуті виробнича і ринкова інфраструктури, що впливає на кінцеву ефективність виробництва у аграрному секторі економіки;

- низький рівень наукомісткості вітчизняного сільського господарства і зростаючий розрив в даному аспекті із розвинутими країнами, що актуалізує задачу вибору пріоритетних напрямів розвитку аграрного виробництва, що забезпечить його зростання в довгостроковій перспективі;

- першорядне політичне значення аграрного сектору як гаранта національної продовольчої безпеки і розвитку експортного потенціалу;

- важлива соціальна і територіальна функція аграрного виробництва, що дозволяє закріплювати населення та забезпечувати його зайнятість, створюючи необхідні передумови для рівномірного розселення, забезпечення територіальної цілісності держави, раціонального використання і охорони природних та біологічних ресурсів.

Не використовуючи переваги, які надаються піонерам винаходів у пріоритетних галузях науки, Україна буде продовжувати доганяючий розвиток. В сус-

пільстві склалися поляризовані погляди на використання генномодифікованих (ГМ) продуктів: споживачі США в цілому висловлюють позитивне відношення до генної інженерії. Відповідно до проведеного Міжнародною радою по інформації в галузі продовольства (1999 р.) опитування 75% американців вважають біотехнологію досягненням людства, а 44% європейців – ризиком для здоров'я. При цьому, 62% американців готові купувати ГМ продукти, якщо вони виглядають більш привабливо та мають покращений смак, тоді як, здатних на подібний вибір європейців лише 22 відсотки [2]. Все ж політикою більшості країн біотехнології визнані в якості стратегічних напрямів, а ряд країн вже широко використовують відповідні напрацювання (рис. 2).

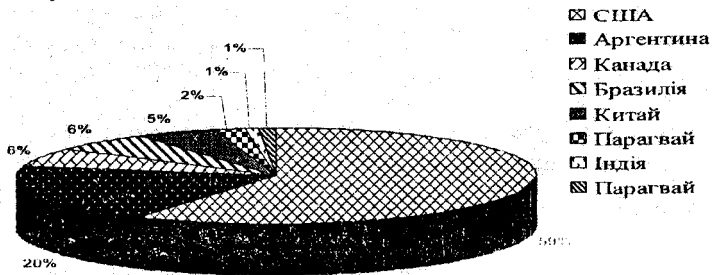

Рис. 2. Структура країн-лідерів у вирощуванні генетично модифікованих культур

У звіті Всесвітньої організації охорони здоров'я (World Health Organization – WHO) визначені потенційні вигоди та ризики, пов'язані із використанням ГМ організмів і підкреслено, що практика ретельної оцінки безпеки ГМ організмів перед видачею дозволу на їх вирощування і реалізацію, дозволяє виключити ризики для здоров'я людини та стану навколишнього середовища [8]. Дане твердження є дискусійним, зважаючи на відсутність повного переліку параметрів безпечності ГМ організмів та продовження досліджень щодо їх впливу на людей. Але пріоритетним є вивчення досвіду інших країн у даному питанні та створення вітчизняної системи досліджень і контролю ГМ організмів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, активізація інноваційної діяльності аграрного сектору економіки України із врахуванням умов глобалізаційних процесів повинна зумовлюватися заходами і механізмами, спрямованими на підтримання стабілізаційної функції АПК. Крім того, необхідно враховувати потенційні можливості здійснення проривних інновацій на основі досліджень у сфері генної інженерії, використання нанотехнологій та нанопродуктів тощо, що потребує подальшого детального теоретико-методологічного опрацювання.

Список використаної літератури:

1. Борлоуг Норман Э. Семена возможностей: перспективы сельскохозяйственной биотехнологии / Норман Э.Борлоуг - <http://www.ecolife.ru/jornal/econ/2001-4-1.shtml>.
2. Глазко В.И. Кризис аграрной цивилизации и генетически модифицированные организмы (ГМО) / В.И.Глазко. - <http://www.cbio.ru/files/glazkogmo.pdf>.
3. Костева Н. М. Тезаурусне підґрунтя інформаційно-інтелектуального забезпечення наукових досліджень / Н.М.Костева // Історія науки і біографістика. — 2006. — N 1. — <http://www.nbu.gov.ua/E-Journals/INB/2006-1/06kmmznd.html>.
4. Морщагін О.В. Державна інноваційна політика в умовах формування інноваційної моделі розвитку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук : спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / О.В.Морщагін. – Донецьк, 2008. – 22 с.
5. Pay В. Аграрный сектор: риски и шансы посткризисного развития / В. Pay. - <http://agroacadem.ru>.
6. Сухарев О.С. Экономика технологического развития / О.С.Сухарев. – М. : Финансы и статистика, 2008. – 480 с.
7. Хохлов М. Глобалізація економіки в ракурсі еволюції відносин власності / М.Хохлов // Економіка України. — № 2. — 2004. — С. 65-72.
8. Modern food biotechnology, human health and development: an evidence-based study. - http://www.who.int/foodsafety/publications/biotech/biotech_en.pdf.
9. Silbergliitt R. The Global technology revolution 2020, executive summary: bio/nano/materials/information trends, drivers, barriers, and social implications / Richard Silbergliitt [et al.].
10. http://www.rand.org/pubs/monographs/2006/RAND_MG475.pdf.

Аннотация

В статье обоснованы теоретико-методологические и практические аспекты актуализации инновационного развития аграрного сектора экономики в условиях глобализации как стабилизационной отрасли. Основные акценты сделаны на необходимость развития генной инженерии, нанотехнологий с целью обеспечения конкурентных преимуществ АПК.

The summary

In article teoretiko-methodological and practical aspects of actualisation of innovative development of agrarian sector of economy in the conditions of globalisation as stabilisation branch are proved. The basic accents are made on necessity of development of gene engineering, nanotechnologies for the purpose of maintenance of competitive advantages of agrarian and industrial complex.

Содержание

<i>Беспалов В.А., Баранова М.В.</i> Стратегия и тактика совершенствования управления персоналом	3
<i>Єрмаков О.Ю., Грабовський Д.О., Вакариш В.В.</i> Розвиток малого аграрного підприємництва в Україні	7
<i>Чепурко В.В., Чепурко М.Д.</i> Методологические основы зонально-отраслевого риска сельскохозяйственного производства в регионах Украины	14
<i>Сахацький М.П., Запша Г.М.</i> Прийняття управлінських рішень в рекламній діяльності підприємств	20
<i>Макаренко А.Л.</i> Державне регулювання аграрного виробництва в умовах глобалізації та євроінтеграції економіки	24
<i>Лебедев К.А.</i> Совершенствование организационно-технологических аспектов производства зерна и продуктов его переработки	32
<i>Острик В.Ю.</i> Алгоритмизация процесса принятия решения	37
<i>Верня В.В.</i> Инновационные приоритеты развития эфиромасличного производства в Автономной Республике Крым	45
<i>Резнікова О.С.</i> Державне регулювання і підтримка аграрного сектору	51
<i>Козаченко Л.А.</i> Підвищення ефективності управлінських рішень в системі управління сільськогосподарським підприємством	55
<i>Карєба О.С.</i> Трудовий потенціал підприємств: сутність, значення, особливості в сільському господарстві	63
<i>Євчук Л.А.</i> Оцінка факторів ризику при розробці стратегічних планів розвитку сільськогосподарських підприємств	68
<i>Сіренко Н.М.</i> Актуалізація інноваційного розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобалізації	73
<i>Сафоноов В.А.</i> Критериальная оценка нововведений в управлении предприятий	78
<i>Потривасва Н.В., Бабич А.В., Мішутіна І.М.</i> Основні аспекти формування ринку сільськогосподарських земель	86
<i>Майданевич П.Н., Строганова А.В.</i> Интеллектуальный капитал, как объект бухгалтерского учета	91
<i>Карпенко А.М.</i> Вплив формування та ведення земельного кадастру на ефективність землекористування сільськогосподарських підприємств	95
<i>Ігнатенко М.М.</i> Основні положення концепції якості життєдіяльності сільського населення	101
<i>Коваль С.В.</i> Державна підтримка розвитку промислового садівництва в Україні	107
<i>Додонова М.В., Бунчук Н.А.</i> Контроллинг в системе управления организацией	114
<i>Мир Абдул Джалал Каюм, Соболевская Е.В.</i> Интеграционные процессы развития эфиромасличной отрасли Украины	122
<i>Потанін Д.В., Полюхович О.А., Подшивалов Ю.М.</i> Инновационный подход к технологированию создания сада	127
<i>Доможилкина Ж.В., Андрейченко А.С.</i> Укрепление рыночной позиции предприятия на основе системы стратегического управления	132

Научное издание

© ЮФ НУБ и П Украины «КАТУ»

Труды Южного филиала Национального университета биоресурсов и природопользования Украины «Крымский агротехнологический университет»

Регистрационный номер КМ 485

Выпуск № 121

Экономические науки

Под ред. академика Беспалова В.А.

Компьютерная верстка Бражникова Н.А.

Технический редактор Лебедев К.А.

Научное издание

Коллектив авторов

Южный филиал Национального университета биоресурсов и природопользования Украины «Крымский агротехнологический университет»

Подписано к печати: 26.10.09

Формат 84 x 108 1/32. Гарнитура Times New Roman

Отпечатано с оригинал-макетов заказчика в типографии ФЛП Бражникова Н.А.
г. Симферополь, ул. Декабристов, 21, оф. 29

Зак. № 142, тир. 300 экз., (0652) 70-63-31, 8-050-648-89-34

•